

BESLUT

2023-04-24

Dnr: 22/03667

Saken

Utrikesbyrån: Sektmordet, SVT2, 2022-09-27, program om mordet på Japans tidigare premiärminister; fråga om opartiskhet och saklighet

Beslut

Programmet frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Programmet

Programmet handlade om mordet på Japans tidigare premiärminister Shinzo Abe och om banden mellan Japans styre och den religiösa rörelsen Familjefederationen för världsfred och enighet, även känd som Enighetskyrkan. I programmet benämndes rörelsen också som Moonsekten och Moonrörelsen, efter dess grundare Sun Myung Moon. I studion medverkade en lärare med rötter i Japan, en psykoterapeut som tidigare varit medlem i rörelsen och en frilansjournalist tillika Japan-kännare.

Programmet inleddes med att frilansjournalisten berättade om hur mordet på Shinzo Abe gick till och det visades nyhetsbilder från händelsen. Därefter sa läraren bland annat att gärningsmannens och hans familjs liv hade förstörts av Moonsekten och att Shinzo Abe hade haft starka kopplingar till Moonsekten. Gärningsmannen hade bland sett en videohälsning som Shinzo Abe hade skickat till ett stormöte i Moonsekten. Psykoterapeuten berättade om rörelsen och därefter visades en historisk bakgrundsskildring om rörelsens grundande och utveckling.

Senare i programmet visades en intervju med Shinzo Abes tidigare talsskrivare som bland annat sa att Shinzo Abe hade skickat en videohälsning till rörelsen men att han inte hade haft några starka band till rörelsen. I denna sekvens visades också

delar av den aktuella videohälsningen. Resterande delar av programmet handlade om rörelsens kopplingar till och påverkan på japanska och utländska politiker.

Anmälan

Programmet har anmälts av rörelsen som sammanfattningsvis anför följande.

- Programmet var en vinklad och fördomsfull rapportering om rörelsen och programmets titel antydde att rörelsen skulle ligga bakom mordet.
- Det var snedvridet och osakligt att benämna rörelsen som en sekt.
- Personer som bedriver kampanj mot rörelsen fick presentera sin agenda och bild av rörelsen utan att någon företrädare för rörelsen fick medverka.
- I programmet gjordes ingen åtskillnad mellan rörelsen och Universal Peace Foundation (UPF). Shinzo Abe medverkade i konferenser som arrangerades av UPF där även andra politiker deltog.

Programföretagets yttrande

Sveriges Television AB (SVT) anser att programmet stämmer överens med kraven på opartiskhet och saklighet och anför sammanfattningsvis följande.

Programmets syfte var att fördjupa sig i japansk politik och den uppmärksamhet som mordet på Shinzo Abe väckt gällande kopplingarna mellan landets politiker och den så kallade Moonsekten. Programmet handlade alltså främst om japansk politik och om hur en sekt kunde få inflytande på politiken i Japan, inte om sekten i sig.

Titeln ”Sektmordet” syftade på att det skett ett mord på en politiker där motiv-bilden hade koppling till en sekt. SVT anser inte att titeln pekade ut rörelsen som mördare. I programmet var det tydligt hur kopplingen såg ut och att rörelsen inte låg bakom mordet.

Sekt har använts för att beskriva rörelsen i medier över hela världen i många år. Tidigare följare har beskrivit rörelsen som en sekt eller beskrivits ha grundläggande sektliknande drag. Enligt Encyclopedia Britannica definierades rörelsen som en sekt på 1970-talet. Rörelsen stämmer också in på svenska Nationalencyklopedins definition av sekt som lyder enligt följande. ”En grupp som markant avviker från den eller de religiösa huvudlinjerna i ett samhälle”. Rörelsen är inte den främsta religiösa rörelsen i Japan.

”Sekten har personligen omvända följare.” I programmet berättade en tidigare medlem i rörelsen hur hon blev värvad och omvänd av människor hon träffade under en resa. Hon berättade att hon nästan blev bortgift med någon hon inte kände och var på väg att ge sina pengar till rörelsen.

”Sekten ställer stora krav på anhängare”. Den tidigare medlemmen berättade i programmet om hur hon fick sälja föremål och ge alla pengar hon tjänade till rörelsen. Dessutom förväntades följare donera sina egna pengar, enligt vittnesmål från tidigare medlemmar. Detta har också bekräftats av den japanska grenen av rörelsen, enligt bland annat Financial Times.

”Grundaren bygger sin auktoritet på personliga egenskaper”. I flera tidningsartiklar som handlar om rörelsens grundare beskrivs det hur han trodde att han var ”den sanna representanten för Gud på jorden och att han hade befriat universum” [SVT:s översättning].

Det stämmer, såsom anmälaren skriver, att Shinzo Abes videohälsning visades upp på en konferens arrangerad av UPF. Evenemanget var dock nära knutet till rörelsen, enligt artiklar i bland annat the Guardian och Al Jazeera. På konferensen deltog anhängare till rörelsen, bland annat grundarens änka tillika medgrundare av UPF. I videon hyllade Shinzo Abe rörelsen bland annat för dess ”engagemang för traditionella familjevärderingar”.

Programmet handlade om hur rörelsen arbetade i Japan och dess inflytande bland japanska politiker, inte i Sverige. Därmed ansåg inte SVT att det var relevant att intervjua rörelsens svenska representanter i programmet. Det framgick i programmet att enligt rörelsen själva är deras mål ”att skapa fred på jorden”. Det riktades i programmet kritik mot hur rörelsen agerar i Japan av personer som intervjuades. Dessa personer är tillfälliga medverkande för vilka kraven på opartiskhet och saklighet är lägre än för SVT:s företrädare.

Aktuell bestämmelse

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debatt-deltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

Granskningsnämndens bedömning

Granskningsnämnden konstaterar att Utrikesbyrån är ett diskussionsprogram med tillfälligt medverkande gäster för vilka kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre än på företrädare för programföretaget. Det aktuella programmet tog avstamp i mordet på Japans tidigare premiärminister Shinzo Abe. Det diskuterades att gärningsmannens mamma hade gett familjens pengar till rörelsen Familjefederationen för världsfred och enighet och att detta kunde vara motivet till mordet eftersom den tidigare premiärministern hade kopplats till rörelsen. Utifrån detta beskrevs rörelsens bakgrund och vilket inflytande den hade på japansk politik. Vad anmälaren har anfört om att representanter från rörelsen borde ha fått medverka i programmet medför enligt nämndens mening inte att inslaget var partiskt. Inte heller det faktum att rörelsen diskuterades ur en kritisk infallsvinkel medför att inslaget strider mot detta krav. SVT har vidare visat grund för beskrivningen av rörelsen som en sekt. Programmets titel var visserligen tillspetsad men det framgick enligt nämndens mening tydligt av programmet att rörelsen inte låg bakom mordet. Programmet stred därmed inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Stefan Holgersson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Kristina Åberg, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Gustav Aspengren.

För granskningsnämnden

Stefan Holgersson

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Stefan Holger Holgersson
DATUM & TID:	2023-04-24 07:04:30 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_08ff363a4bebaf961d131ad8df42211f5e

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2023-04-24 07:04:36 +02:00
Ref: 73971SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)